

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی
گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

فرایند شناسایی موضوع تا دفاع نهایی پایان نامه و رساله تحصیلی
(ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی)

تدوین:

دکتر حسن اشرفی ریزی
مدیر گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی و ژورنالیسم پزشکی

دکتر شهین مجیری
مدرس و مسئول تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی

اردیبهشت ۱۴۰۵

مقدمه

یکی از مهم ترین وظایف دانشجو در مقطع تحصیلات تکمیلی، تدوین پایان نامه، رساله تحصیلی می باشد. این امر نه تنها به دانش، مهارت و تجربه دانشجو می افزاید، بلکه به عنوان بخشی اثرگذار در ارتقاء و توسعه شغلی و حرفه ای نیز محسوب می شود. در این مسیر شناخت کافی و پای بندی به اصول اساسی تدوین پایان نامه یک ضرورت محسوب می شود و لازمه آن، نگاه فرایندی و علمی به تدوین پایان نامه/ رساله تحصیلی می باشد.

مراحل شناسایی موضوع تا دفاع نهایی پایان نامه/ رساله تحصیلی

۱. کشف خلاء/ شکاف دانشی

محیط زندگی، شغلی و تحصیلی ما سرشار از موضوع برای انجام پژوهش است. کافی است با دقت و تیزبینی به اطراف خود بنگریم. کلاس های درس، مباحثات و گفتگوهای دانشجویی، حضور در عرصه های تخصصی رشته، ارتباط ارگانیک با سایر رشته ها، مطالعه مدل و نظریه های تخصصی و بین رشته ای، مطالعه مقالات، کتاب ها، پایان نامه ها و طرح های تحقیقاتی مرتبط با رشته، گفتگو با اساتید رشته، حضور در همایش ها، مطالعه و ارزیابی اولویت های پژوهشی سازمان ها و وزارتخانه ها، انتظارات سایر رشته ها از رشته تخصصی شما و ... به عنوان بخش مهمی از منابع برای شناسایی و کشف موضوع برای پایان نامه به شمار می روند **(شروع از همان ترم اول)**.

۲. پروراندن موضوع

در این مرحله دانشجو موضوع/ موضوع های شناسانی شده را در پایگاه های اطلاعاتی معتبر مانند اسکوپوس، پایمد، وب آو ساینس، مگیران، سید، نورمگز، کتابخانه ملی ایران، بخش گنجینه ایراندادک، مجلات تخصصی و ...، کتابخانه ها و موتورهای کاوش نظیر گوگل، جستجو کرده و میزان اطلاعات پیرامون آن موضوع را شناسایی می کند. با این اقدام دانشجو مطمئن می شود که این موضوع تکراری نیست. در ضمن دانش خود را در این موضوع نیز افزایش می دهد.

۳. مشاوره با اساتید و متخصصان

پس از این مرحله دانشجو می تواند موضوع را با اساتید گروه آموزشی و حتی سایر اساتید مرتبط در میان بگذارد و نظر و دیدگاه آنها را در خصوص ضرورت و مهم بودن آن موضوع (ها) جویا شود. بهتر است دانشجو بر روی یک موضوع صرفاً متمرکز نشود و حداقل ۲ موضوع برای عرضه در اختیار داشته باشد. برای مشاوره با اساتید بهتر است در ابتدا به کارنامه علمی اساتید (رزومه) و نیز نقشه تحقیقاتی آنها (درج شده در صفحه خانگی گروه آموزشی) مراجعه شود. البته جستجوی نام اساتید در کتابخانه، پایگاه های اطلاعاتی و موتورهای جستجو نیز می تواند یک شمای کلی از وضعیت علمی و زمینه کاری و تحقیقی هر استاد ارائه دهد.

۴. توافق با استادان پیشنهادی

در این مرحله دانشجو از بین اساتید (که با آنها مشورت شده است) ۲ استاد راهنمای پیشنهادی به همراه ۲ موضوع انتخاب می کند و نام آنها را به ترتیب اولویت توافق شده با آنها در فرم تعیین استاد راهنما ثبت می نماید. قبل از این توافق شرایط و ظرفیت هر استاد از طریق مدیر گروه معمولاً در ترم اول و یا اوایل ترم دوم به اطلاع اساتید و دانشجویان رسانده می شود.

۵. ارائه فرم تعیین استاد و موضوع به گروه تخصصی

در این مرحله دانشجو فرم تکمیل و امضاء شده توسط استادان و دانشجو را به مدیر گروه و یا کارشناس تحصیلات تکمیلی گروه ارائه می دهد **(اوایل تا اواسط ترم ۲)**.

۶. بررسی تقاضای دانشجو در گروه تخصصی

گروه آموزشی براساس مصوبات گروه و ملاحظات قانونی نسبت به بررسی و ارزیابی موضوع ها و تصویب یک موضوع و تعیین استاد راهنما اقدام می نماید (حداکثر ۲ هفته پس از ارائه به گروه به شرط کامل بودن).

۷. تکمیل فرم خلاصه پروپوزال و فرم اثربخشی

در این مرحله دانشجو به بررسی عمیق تر در خصوص موضوع تایید شده می پردازد سپس با کمک و راهنمایی تیم تحقیق به تکمیل فرم خلاصه پروپوزال شامل بیان مساله، اهداف اختصاصی، روشی شناسی، نوآوری و ... می پردازد. فرم اثربخشی نیز دارای سوالات متعددی است که لازم است به عنوان پشتوانه نظری و عملی از موضوع به شکل دقیق تکمیل گردد (از اواخر ترم دوم تا اوایل ترم ۳).

۸. مطرح شدن فرم خلاصه پروپوزال و اثربخشی در گروه تخصصی

۸-۱. در این مرحله گروه تخصصی این دو فرم را به صورت تخصصی در شورای گروه آموزشی بررسی می نماید و در صورت نیاز اصلاحاتی به تیم تحقیق پیشنهاد می دهد. در صورت شفاف بودن و تکمیل درست این دو فرم، عنوان نهایی تصویب می شود (دانشجویان کارشناسی ارشد).

۸-۲. دانشجویان دکتری تخصصی لازم است فرم دفاع از عنوان و نیز فرم اثربخشی را تکمیل نموده و به مدیر گروه ارائه دهند. در واقع، پس از ارائه فرم درخواست دفاع از عنوان و فرم اثربخشی توسط دانشجو، گروه با داورانی از داخل و خارج از گروه و دانشکده و نیز نماینده ناظر تحصیلات تکمیلی دانشکده مبادرت به برگزاری جلسه دفاع می نمایند.

۹. تدوین پروپوزال

وقتی مرحله قبل انجام شد؛ دانشجوی ارشد و دکتری تخصصی این فرصت را خواهد داشت تا به تکمیل و تدوین پروپوزال بپردازد. این مرحله نسبت به مراحل قبل عمیق تر و وسیع تر خواهد بود و زمان زیادی را به خود اختصاص می دهد. جستجوی همه جانبه و دقیق در منابع اطلاعاتی و انعکاس درست مطالب در فرم پروپوزال از ضرورت های این مرحله است. نوع فرم های تدوین پروپوزال برای پژوهش های کمی و کیفی و نیز پایان نامه های محصول محور متفاوت است. این فرم ها در بخش تحصیلات تکمیلی دانشکده وجود دارند.

۱۰. دفاع از پروپوزال

دانشجو در این مرحله با ارسال پروپوزال به گروه آموزشی این فرصت را خواهد داشت تا از پروپوزال خود در مقابل داوران داخلی و داوران خارج از گروه دفاع نماید. قبل از آن نیز باید اطلاعات مربوط به پروپوزال را در پژوهشیار ثبت نماید (حداکثر دفاع از پروپوزال تا پایان ترم ۳). این مرحله کاری مشترک بین گروه آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده خواهد بود. پس از دفاع، ادامه فرایند آن در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و دانشگاه و نیز کمیته اخلاق انجام می شود.

۱۱. انجام پایان نامه

دانشجو پس از دفاع از پروپوزال، کار خود را به شکل جدی شروع می کند و با ارتباط مداوم با اساتید تیم تحقیق مسیر کار را به بهترین شکل سپری می نماید. دانشجویان دکتری در مدت انجام رساله لازم است ضمن هماهنگی با گروه آموزشی و تحصیلات تکمیلی نسبت به ارائه گزارش ۶ ماه یکبار (به ترتیب کتبی و شفاهی) بپردازند. ارائه این گزارش ها و برنامه ریزی اولیه بر عهده دانشجو و در هماهنگی با گروه آموزشی و تحصیلات تکمیلی می باشد.

نکات مهم:

- دانشجویان کارشناسی ارشد ۷ ترم سنوات مجاز دارند و به ازای هر ۱۲ واحد جبرانی یک ترم به سنوات مجاز آنها اضافه می شود. پس از طی شدن سنوات مجاز دانشجو مشمول پرداخت شهریه می شود.

- دانشجویان دکتری تخصصی ۸ ترم سنوات مجاز دارند و به ازای هر ۸ واحد جبرانی یک ترم به سنوات مجاز آنها اضافه می شود. دو ترم پس از اتمام سنوات مجاز، دانشجو مشمول پرداخت شهریه می شود.

۱۲. در خواست پیش دفاع و دفاع رساله تحصیلی و نیز دفاع پایان نامه

دانشجویان کارشناسی ارشد پس از تصویب پروپوزال و انجام پژوهش در نهایت به دفاع نهایی پایان نامه می پردازند؛ اما دانشجویان دکتری تخصصی در فاصله بین دفاع پروپوزال تا دفاع نهایی مراحل ماند ارائه گزارش کتبی و شفاهی (۶ ماه یکبار) و نیز پیش دفاع (با حضور دانشجو، اساتید تیم تحقیق، داوران، ناظر تحصیلات تکمیلی و نیز کارشناس تحصیلات تکمیلی) هم در پیش خواهند داشت. در این مرحله دانشجو لازم است تاییدیه هر یک از اعضای تیم تحقیق را مبنی بر انجام و کیفیت کار دریافت نماید و فایل نهایی پایان نامه یا رساله را در پژوهشیار ثبت نماید. در ادامه به تکمیل فرم دفاع با هماهنگی استاد راهنما و مدیر گروه اقدام نماید. در فرم دفاع، دانشجویان ارشد (اگر مقاله پذیرش یا مقاله منتشر شده از پایان نامه دارند) و دانشجویان دکتری (داشتن مقاله برای دفاع آنها اجباری است) باید بخش مربوط به بروندهای پژوهشی را به تایید بخش علم سنجی دانشگاه برسانند. مراحل بعدی و هماهنگی ها توسط مدیر گروه و کارشناس تحصیلات تکمیلی صورت خواهد گرفت.

دفاع نهایی پایان نامه و رساله تحصیلی با حضور دانشجو، اساتید تیم تحقیق، داوران، ناظر تحصیلات تکمیلی و نیز کارشناس تحصیلات تکمیلی و سایر همتایان و علاقه مندان خواهد بود.

نکته ۱:

دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد با حضور دو داور (از گروه تخصصی و خارج از گروه) و رساله دکتری از دفاع عنوان تا دفاع نهایی با حضور ۲ داور از داخل گروه و ۲ داور خارج از گروه؛ ترجیحا مرتبط از سایر گروه های تخصصی مرتبط در کشور انجام می شود.

نکته ۲: انتخاب داوران کاری مشترک بین استاد راهنما و مدیر گروه آموزشی بوده و در نهایت معاون محترم آموزشی دانشکده در این خصوص تصمیم نهایی را اتخاذ می نماید. در ضمن انتخاب ناظر تحصیلات تکمیلی نیز بر عهده معاون آموزشی دانشکده از بین داوران داخل گروه آموزشی خواهد بود.

نکته ۳:

در حال حاضر دفاع پایان نامه ارشد با مقاله سابمیت شده از پایان نامه و دکتری تخصصی با یک مقاله تحقیقی اصیل از رساله امکانپذیر است (البته این شرط تابع آخرین مصوبات تحصیلات تکمیلی دانشگاه خواهد بود).

نکته ۴: تسویه حساب دانشجو با بررسی واحدهای دانشجو توسط کارشناس گروه، رفع اشکالات پایان نامه و تایید اصلاحات توسط استاد راهنما، ناظر تحصیلات تکمیلی و کارشناس کتابخانه (بررسی فنی و صوری پایان نامه) صورت می گیرد.

موفق باشید

اردیبهشت ۱۴۰۵